

#NOEXCUSE

Listopad 2024

Prevence domácího násilí po celém světě

Alexandra Keating

Shrnutí

Domácí násilí, zejména páchané na ženách, představuje celosvětově závažný problém. Řešení tohoto tématu komplikuje jeho citlivost a značné podhodnocování. Zvýšená informovanost však posiluje tlak na reformy. V České republice i ve světě lze pozorovat pomalý, ale postupný pokrok v podpoře obětí a v boji proti genderově podmíněnému násilí.

Hlavní body

- Každá třetí žena zažila během svého života domácí násilí, což platí i pro Českou republiku.
- Česká republika se dlouho obtížně vyrovnávala s realitou genderově podmíněného násilí. V posledních letech však podniká významné kroky k jeho prevenci a ochraně obětí, především prostřednictvím legislativy a konkrétních opatření.
- Po celém světě existují tisíce iniciativ a opatření od vlád i organizací, jejichž cílem je zajistit bezpečnost žen a dívek a ukončit násilí páchané na nich.

Úvod

Jedním z klíčových témat současnosti je zajištění rovnosti a bezpečnosti žen po celém světě. Tato problematika představuje krizovou situaci, která může být dokonce smrtelná. Podle Evropského institutu pro rovnost pohlaví (2022) jsou v EU každý den zabity nejméně dvě ženy svým intimním partnerem nebo členem rodiny. Ačkoliv genderově podmíněné násilí zasahuje lidi všech pohlaví, ženy jsou jím nepoměrně více postiženy. Toto násilí se projevuje v mnoha podobách, od fyzického po psychické týrání, a má často dalekosáhlé důsledky.

Přestože je genderově podmíněné násilí uznáváno jako závažná krize veřejného zdraví, zejména vůči ženám a dívkám, „zůstává z velké části nehlášené kvůli beztrestnosti, mlčení, stigmatizaci a hanbě, které jej obklopují“ (OSN). Různé kulturní kontexty tuto problematiku dále komplikují, což činí její řešení ještě náročnějším.

Globální čísla

Násilí páchané na ženách je Světovou zdravotnickou organizací označováno za „hlavní problém veřejného zdraví“. Organizace odhaduje, že přibližně 30 % žen na celém světě má zkušenost s fyzickým a/nebo sexuálním násilím ze strany partnera. Fyzické následky tohoto druhu násilí mohou být závažné, zahrnující vraždy, sebevraždy, zranění, nechtěná těhotenství, komplikace spojené s těhotenstvím, přetrvávající zdravotní problémy a celkově zhoršený zdravotní stav. Tyto důsledky se často promítají i do psychického zdraví, vedou k nárůstu zneužívání návykových látek, depresí, úzkostí a posttraumatické stresové poruchy. V případech domácího násilí dochází také ke zneužívání dětí, což má na ně hluboký dopad.

Problém násilí na ženách je celosvětově rozšířený. Podle Globální databáze o násilí na ženách „téměř jedna ze tří žen na celém světě zažila ve svém životě fyzické a/nebo sexuální násilí, často ze strany současného nebo bývalého intimního partnera.“ Tento problém se týká i Evropské unie, kde „pouze 22 % žen, které zažily násilí ze strany partnera, to nahlásí policii“ a „více než 80 % žen, které zažijí násilí, nevyhledá odbornou pomoc“ (Agentura EU pro základní práva, 2021).

Násilí na ženách a dívkách se může vyskytnout ve všech věkových kategoriích a v jakémkoli prostředí. Proto je nezbytné zavádět po celém světě komplexní preventivní a ochranná opatření, která budou účinně řešit tento problém.

Genderově podmíněné násilí v České republice

Česká republika není v těchto číslech výjimkou. „V roce 2003 uvedlo 59 % českých žen, že zažily násilí alespoň jednou v životě“ a „32 % žen v ČR zažilo fyzické a/nebo sexuální násilí od 15 let. Dále 16 % lidí v České republice uvedlo, že ve svém okolí nebo sousedství znají ženu, která se stala obětí domácího násilí“ (Evropský institut pro rovnost pohlaví, 2016).

Jedním z hlavních problémů v boji proti domácímu násilí je neochota policie takové případy řešit. Policisté často představují primární kontakt obětí, ale složitost shromažďování důkazů činí vyšetřování obtížným. V mnoha případech se jedná pouze o výpověď jedné osoby proti druhé, což značně komplikuje nejen zahájení vyšetřování, ale i dosažení spravedlivého výsledku. Domácí násilí bylo navíc dlouho tabuizovaným tématem české společnosti. Podle Lazarové (2002) převládalo přesvědčení, že domácí násilí je záležitost, kterou by si rodina měla řešit sama. Tento postoj však postupně ustupuje díky spolupráci úřadů a nevládních organizací.

Další rozšířenou mylnou představou bylo, že pachatelé vykazují zjevné známky špatného chování. Jak poznamenala Zejdová (2002), „neexistuje žádný typický pachatel. A totéž platí pro oběť.“

Jedním z případů, který vyvolal veřejnou diskusi a inspiroval změny v přístupu k sexuálnímu násilí, bylo odsouzení bývalého poslance Dominika Feriho. Byl shledán vinným ze dvou obvinění ze znásilnění a jednoho pokusu o znásilnění, za což byl odsouzen ke třem letům vězení a nařizeno mu uhradit odškodné poškozeným ve výši přes 500 000 korun. Advokátka obětí Adéla Hořejší ocenila odvahu žen, které se postavily muži „opírajícímu se o mocenskou a sociální strukturu,“ ale zároveň kritizovala veřejnou kontrolu a trauma, které případ provázelo (Hořejší, 2024). Tento verdikt byl obecně vnímán jako bod obratu v boji proti zakořeněným konzervativním postojům a mylným představám o sexuálním násilí v České republice. Pomohl rovněž prolomit tabu a otevřít diskusi o odpovědnosti za chování v osobní sféře (Eisenchteter, 2024).

Některé části případu však zůstávají nedořešeny. Čtyři ženy, které nebyly připuštěny k řádnému projednání před Ústavním soudem, se obrátily na Evropský soud pro lidská práva ve Štrasburku. Jejich případy policie odložila, ale spor tím nekončí.

Dalším mediálně sledovaným případem je obvinění psychiatra Cimického ze zneužívání pacientek. Verdikt zatím není pravomocný, ale veřejnost napjatě očekává jeho výsledek. V lednu 2024 rovněž vyvolal pobouření případ muže, který odešel ze soudu pouze s podmínkou poté, co znásilnil nezletilou. Tento případ rozproudil v České republice debatu o adekvátnosti trestů. Mezi lety 2016 a 2022 soudy odsoudily 643 osob za sexuální násilí, přičemž 57 % pachatelů odešlo od soudu s podmíněným trestem nebo podmíněným trestem s dohledem.

Kromě zvýšeného povědomí o násilí páchaném na ženách a obhajoby jejich bezpečí zavádí Česká republika také akční plány, které se zaměřují na prevenci a reformu. Tyto plány jsou vytvářeny pro tříletá období, přičemž první byl přijat v roce 2014. Poslední akční plán pro období 2019–2022 zahrnoval 24 opatření rozdělených do tří strategických oblastí: prevence, ochrana a podpora obětí (včetně dětí) a zajištění přístupu ke spravedlnosti. Důraz je kladen na dostupnost zdrojů a revizi národních i mezinárodních politik (Úřad vlády ČR, 2019).

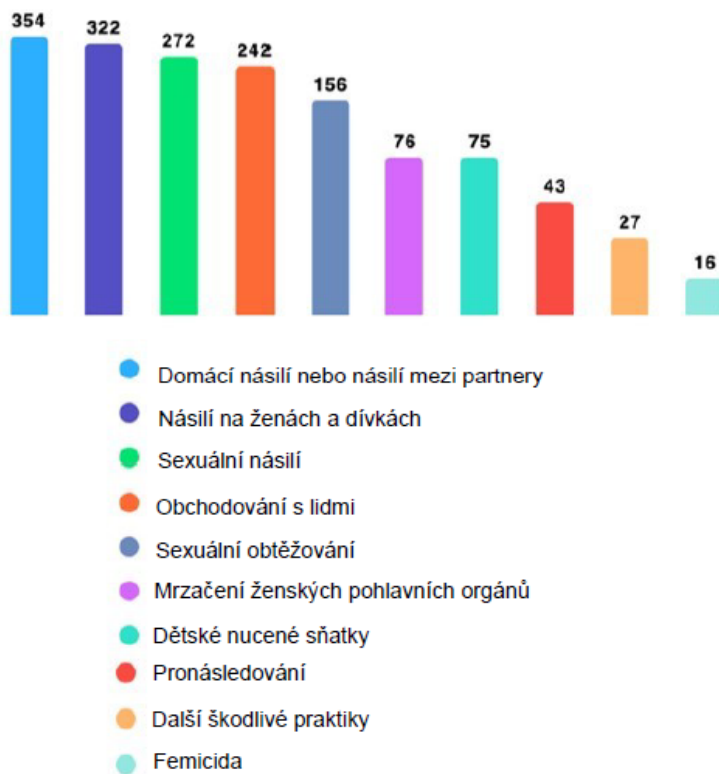
V České republice funguje také několik organizací zaměřených na pomoc obětem. Mezi nejvýznamnější patří Bílý kruh bezpečí, který nabízí nepřetržitou bezplatnou linku důvěry, právní informace, psychologické a sociální poradenství či praktickou pomoc. V roce 2023 přijala tato organizace přes 7 000 hovorů a na provozu linky strávila více než 203 000 hodin. Pro oběti domácího násilí a jejich děti jsou také k dispozici ženské azylové domy, kterých je od roku 2016 v zemi zřízeno několik.

Opatření ke zlepšení po celém světě

Celosvětově existuje více než 7 000 opatření ve 193 zemích, jejichž cílem je prevence násilí na ženách a ochrana přeživších. Z tohoto počtu zahrnuje 1 583 opatření legislativní kroky a „více než 95 % institucionálních mechanismů pro řešení domácího a partnerského násilí bylo vytvořeno po přijetí Pekingské akční platformy v roce 1995“ (Globální databáze o násilí na ženách, nd).

Pekingská akční platforma byla v době svého vzniku považována za nejkomplexnější dokument zaměřený na prevenci genderově podmíněného násilí. Její přijetí znamenalo klíčový milník v globálním úsilí o ochranu práv žen, přičemž poskytla základ pro vytvoření konkrétních politik a mechanismů na národní i mezinárodní úrovni. Tato platforma zdůraznila potřebu zapojení vlád, nevládních organizací a dalších institucí do řešení genderově podmíněného násilí prostřednictvím legislativních změn, vzdělávání, prevence a podpory obětí.

Graf 1: Formy násilí řešené národní legislativou

Zdroj: Globální databáze o násilí na ženách

Jedním z klíčových dokumentů, specifických pro EU, je Istanbulská úmluva, označovaná jako „nejdalekosáhlejší mezinárodní smlouva k řešení tohoto závažného porušování lidských práv“ (Evropský institut pro rovnost žen a mužů, 2016). Istanbulská úmluva se zaměřuje na čtyři klíčové oblasti: prevenci, ochranu, stíhání a rozvoj integrovaných politik. Byla přijata v roce 2011 a vstoupila v platnost v roce 2014. Přestože ji Česká republika podepsala v roce 2016, do letošního roku ji stále neratifikovala, a proto není vázána jejími ustanoveními. Česká republika je jednou z mála signatářských zemí, které tak dosud neučinily, spolu se Slovenskem, Maďarskem, Bulharskem, Litvou a Arménií.

Rozpory v České republice mezi ochranou obětí a prevencí násilí na jedné straně a zachováním tradičních hodnot na straně druhé (zejména v souvislosti s postoji náboženských institucí) ratifikaci značně ztížily. Přesto je ratifikace smlouvy jednou z klíčových strategií boje proti genderově podmíněnému násilí, zejména v České republice. Tento „inovativní“ dokument „kriminalizuje trestné činy, jako je mrzačení ženských pohlavních orgánů, vynucené sňatky, pronásledování, nucené potraty a nucené sterilizace. Uznává násilí na ženách jako porušování lidských práv a formu diskriminace a zavazuje státy, které podepsaly a ratifikovaly úmluvu, vyzvat své parlamenty k účasti na monitorovacím procesu“ (Rada Evropy, nd). Jasně definice a závaznost Istanbulské úmluvy by mohly představovat pevný základ, na kterém by Česká republika mohla dále stavět, zajišťovat bezpečnost žen a snižovat výskyt domácího násilí a dalších forem újmy.

Velmi důležitou roli v tomto hnutí hrají také mezinárodní organizace. Organizace spojených národů (OSN) je rovněž velmi aktivní v úsilí o dosažení rovnosti žen a mužů. Její iniciativa UNITE to End Violence against Women, zahájená v roce 2008, zahrnuje globální 16denní aktivismus proti násilí na základě pohlaví. Tuto kampaň řídí organizace UN Women a „vyzývá vlády, občanskou společnost, ženské

organizace, mladé lidi, soukromý sektor, média a systém OSN, aby spojily své síly při řešení celosvětové pandemie násilí na ženách a dívkách“ (UN Women, 2024).

Platforma kampaně s názvem „Každých 10 minut je zabita žena...“ letos upozorňuje na alarmující eskalaci násilí páchaného na ženách a klade si za cíl obnovit závazky, vyzvat k odpovědnosti a podnítit rozhodující činy (OSN, 2024).

Světová zdravotnická organizace (WHO) navíc vyvinula rámec RESPECT, který slouží jako prevenční nástroj pro tvůrce politik. „Každé písmeno RESPECT představuje jednu ze sedmi strategií: posilování vztahových dovedností; posílení postavení žen; zajištění přístupu ke službám; snížení chudoby; vytváření bezpečných prostředí (školy, pracoviště, veřejná prostranství); prevence zneužívání dětí a mladistvých; a transformace postojů, přesvědčení a norem“ (Světová zdravotnická organizace, 2024).

Cílem rámce WHO je poskytnout vedoucím představitelům návod, jak vytvořit a prosadit legislativu, která upřednostňuje bezpečnost žen, a zajistit tak smysluplnou a účinnou změnu.

Závěr

Je naprosto nezbytné, aby politici a nevládní organizace pokračovali v prosazování smysluplných a účinných změn na ochranu každého před genderově podmíněným násilím, ať už má jakoukoli formu; legislativa, účast a vzdělávání veřejnosti, pokračující iniciativy atd. I když v ochraně žen před násilím na celém světě bylo jistě dosaženo pokroku, stále je třeba provést zásadní reformy a vzdělávání, zejména s ohledem na neustálé společenské změny. Například relativně nová úvaha o technologii jako mechanismu násilí vyústila v „globální nárůst opatření k řešení násilí na ženách podporovaného technologiemi“ (Globální databáze o násilí na ženách, nd), zejména v návaznosti na Agendu 2030 pro udržitelný rozvoj. Rozvoj. Země v asijsko-pacifických regionech dosud vedly tyto snahy. Akční plán České republiky obsahuje malou část věnovanou kybernetickému násilí.

Statistiky o tom, jak škodlivé je domácí násilí pro ženy na celém světě, jsou neuvěřitelně alarmující. Vedoucí mají nesmírnou odpovědnost chránit své voliče, z nichž polovinu tvoří ženy, a násilí na ženách je porušením jejich lidských práv. Globální úsilí, zejména nedávné, je v tomto boji povzbudivé, ale je důležité, aby se i nadále dosahovalo pokroku a po celém světě byla zavedena konkrétnější ochrana.

Zdroje

- Cover Image: United Nations. (n.d.). International Day for the Elimination of Violence against Women. <https://www.un.org/en/observances/ending-violence-against-women-day>
- Council of Europe. (n.d.). The Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence (Istanbul Convention). <https://www.coe.int/en/web/gender-matters/council-of-europe-convention-on-preventing-and-combating-violence-against-women-and-domestic-violence>
- Czech Radio. (22 Listopad 2024). Feri's case before the court in Strasbourg? The four women appealed against the postponement of their cases. https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/feriho-kauza-pred-soudem-ve-strasburku-ctverice-zen-podala-stiznost-proti_2411220500_pik
- Czech Radio. (15 Listopad 2024). 'He abused his job as a doctor.' Psychiatrist Cimický was sentenced to five years in prison for 39 cases of sexual violence. https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/cimicky-k-vyhlaseni-rozsudku-nedorazi-psychiatr-je-obzalovan-ze-39-pripadu_2411150845_kth
- Eisenchteter, J. (25 Leden 2024). Speaking out: Czechia makes (some) headway in fight against sexual violence. <https://balkaninsight.com/2024/01/25/speaking-out-czechia-makes-some-headway-in-fight-against-sexual-violence/>
- European Commission. (2022). Ending gender-based violence, visuals with statistics on violence against women. https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/policies/justice-and-fundamental-rights/gender-equality/gender-based-violence/ending-gender-based-violence_en
- European Institute for Gender Equality. (2016). Combating violence against women Czech Republic. https://eige.europa.eu/sites/default/files/documents/2016.5470_mh0416656enn_pdfweb_20170215100606.pdf
- Lazarova, D. (18 Říjen 2002). Domestic violence in the Czech Republic. <https://english.radio.cz/domestic-violence-czech-republic-8067022>
- Novinky.cz. (23 Leden 2024). Just probation for rape? A common thing in the Czech Republic, most offenders receive it. <https://www.novinky.cz/clanek/domaci-za-znasilneni-jen-podminka-v-cesku-bezna-vec-dostava-ji-vetsina-pachatelu-40458267>
- Tkáčová, N. (18 Duben 2024). Istanbul convention in the Czech Republic: Debate Dynamics, Key Actors, and Communication Recommendations. <https://www.pssi.cz/publications/126-istanbul-convention-in-the-czech-republic-debate-dynamics-key-actors-and-communication-recommendations>
- UN Women. (n.d.). Global Database on Violence against Women. <https://data.unwomen.org/global-database-on-violence-against-women>
- UN Women. (n.d.). UNITE to End Violence against Women Campaign. <https://www.unwomen.org/en/what-we-do/ending-violence-against-women/unite>
- The White Circle of Safety. (n.d.). Help points. <https://www.domacinasili.cz/>

Autor

ALEXANDRA KEATING

Alexandra Keating je stážistkou v Institutu pro politiku a společnost a studentkou třetího ročníku na University of Delaware. Studuje komunikaci (se zaměřením na média) a mezinárodní vztahy (se zaměřením na zahraniční politiku USA a národní bezpečnost, s regionální specializací na Evropu). Má vedlejší specializace na žurnalistiku a evropská studia. Alexandra tráví tento semestr v Praze v rámci programu CEA CAPA Education Abroad a studuje na Anglo-American University. Mezi její zájmy patří mezikulturní komunikace, žurnalistika, zahraniční politika, diplomacie a bezpečnost.

Vydavatel

INSTITUTE FOR POLITICS AND SOCIETY

Posláním Institutu je zkvalitňování českého politického a veřejného prostředí prostřednictvím profesionální a otevřené diskuse a vytvoření živé platformy, která pojmenovává zásadní problémy, vypracovává jejich analýzy a nabízí recepty pro jejich řešení formou spolupráce expertů a politiků, mezinárodních konferencí, seminářů, veřejných diskuzí, politických a společenských analýz dostupných celé české společnosti. Jsme přesvědčeni, že otevřená odborná diskuse a poznání podstaty a příčin jednotlivých problémů jsou nutným předpokladem jakéhokoli úspěšného řešení problémů současné společnosti.

Martinská 2, 110 00 Praha 1

+420 602 502 674

www.politikaspolecnost.cz

office@politikaspolecnost.cz